СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 205. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, четвер, 4-го вересня 1947. No. 205. JERSEY CITY and NEW YORK, Thursday, September 4, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКА ПРИСПІШУЄ ВИРІБ АТОМОВИХ БОМБ

Вашингтон, 2 вересня. — „Ми тепер робимо справжній поступ для осягнення ще більшої вищости у продукції атомової енергії. Сюди належить теж виріб атомових бомб... Ми не були б їх виробляли, коли б так Росія була згодилася на міжнародну контролю над ними" — оце слова сенатора Брайена МакМагона, члена Спільної Конгресової Комісії Атомової Енергії, сказані в промові по радіо з нагоди початку передвиборчої краєвої кампанії Демократичної Партії. Сенатор сказав у цій справі ще таке: Наші пропозиції в справі контролі атомової бомби були правильні, як це свідчить згода всіх держав за винятком Росії. Барук сказав, що світ занятий перегонами між швидкістю і смертю. Ми вибрали швидкість. — В інших промовах сенатор МакМагон заявив, що Злучені Держави „обєднані в постанові, щоб недопустити Росії до опанування Европи й Азії". Якщо держави Західної Европи сповнять свої зобовязання у виконанні Пляну Маршала, то Европа буде вирятувана.

МІЛЬЙОН ЗАЛІЗНИЧНИКІВ ДІСТАНЕ ПІДВИШКУ 15½ ЦЕНТІВ.

Шікаґо. — Шістьчленна рада посередництва чотирма голосами проти двох вирішила, щоб признати мільйонові залізничих робітників і службовиків підвишку платні по 15½ ц. на годину. Це відноситься до робітників у 130 залізничих підприємствах цілого краю. Залізничі юнії, що їх звуть „братствами" домагалися підвишки 20 ц.

ВЕТЕРАНИ ВИБИРАЮТЬ ГОТІВКУ ЗА БОНДИ.

Ню Йорк. — Не зважаючи на осторогу президента Трумана, ветерани другої світової війни почали масово продавати свої бонди, які вони дістали при відправі з війська. Вони можуть продати бонди за безпроцентову готівку від 2 вересня, або заждати з продажом 5 років і тоді дістануть 2½%. Звідомлення Асошіейтед Прес з цілого краю виказують, що першого дня виплачено ветеранам понад $100,000,000. На підставі ухвали конгресу 8,500,000 ветеранів дістали при відправі бондів вартости одного більйона й вісімсот мільйонів. Вибрання готівки є великим тягарем для державного скарбу, коли він потребує грошей для інших цілей.

ГУВЕР ДУМАЄ, ЩО ВІЙНА З ЯПОНІЄЮ БУЛА СПРОВОКОВАНА.

Ню Йорк. — В „Амерікен Маґазін" за вересень поміщена розмова, яку мав Сидні Шалет з бувшим президент Гербертом Гувером. Гувер мав сказати, що він ніколи не вірив, щоб Британія могла програти війну. Коли Німеччина заатакувала Росію, тоді перемога Британії стала можливою. „І нас ніколи б не була заатакувала Японія, коли б ми не були її спровокували." — твердить Гувер. Про відношення Гувера до росіян він мав сказати таке: „Ей не можете пришпилити росіян, бо в них нема правди. Сталін кількома наворотами поломив міжнародні договори, наче б це були гляняні люльки, коли він підписав договір з Гітлером в 1939 р." На думку Гувера Сталін зробить тесаме ще раз, коли лише йому це буде потрібне. Гувер думає, що комуністів треба поборювати економічною зброєю.

АМЕРИКА ВІДКИДАЄ СОВЄТСЬКИЙ ПРОТЕСТ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ.

Вашингтон. — Уряд Злучених Держав відкинув протест Совєтів, яким вони докоряли Америці, що відбудова промислу в Німеччині противиться договорові з Потсдаму. Урядуючий секретар стейту Ловет відповів Совєтам, що відбудова німецького промислу є конечністю тому, що Совєти, поломивши умову з Потсдаму, не дозволили на переведення в Німеччині господарських плянів і тому Америка потерпіла великі економічні втрати. Щоб припинити дальші втрати, Америка мусіла на спілку з Британією поробити відповідні зарядження. Такий поступок зовсім не противиться договорові з Потсдаму, твердить американський уряд.

НОВИЙ ДІЮЧИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Вашингтон. — За неприявністю президента Трумана й секретаря стейту у Вашингтоні на підставі обовязуючого закону обовязки президента Злучених Держав виконує секретар війни Кенет С. Роял. Секретар Маршал находиться в дорозі до Вашингтону з Ріо де Жанейро, одначе по дорозі має вступити на деякі острови і приїде аж в пятницю.

ВИКЛЮЧАЮТЬ КОМУНІСТІВ ВІД ГОЛОСУВАННЯ.

Филаделфія. — Повітова Виборча Рада оприлюднила рішення, що Комуністична Партія не буде допущена до виборів при наступних виборах у 1948 р. тому, що її члени це здекларовані вороги уряду.

Міжамериканська Конференція в Ріо Де Жанейро покінчена

Петрополіс, Бразилія, 2. вересня. — Сьогодні ранком президент Злучених Держав Гері С. Труман виголосив промову на закінчення Міжамериканської Конференції, яка тривала дві неділі і увінчалася світлим успіхом, бо випрацювала договір взаємної оборони для держав цілої Західної півкулі. У своїй промові президент зясував цілі закордонної політики Злучених Держав, зібрані в 4 точках, а саме: 1. За Пляном Маршала Америка покладе всі можливі зусилля, щоб поспішити з допомогою таким країнам, які хочуть самі собі помогти і помогти ще й іншим; 2. Нам треба сповнити обовязки супроти Обєднаних Держав. Ми не забудемо своїх зобовязань, але теж і будемо домагатися, щоб їх сповнили й інші країни; 3. Для сповнення обовязків Злучені Держави мусять бути сильні; 4. Проблеми американських держав є відмінні від европейських проблемів, і тому до них треба підходити з найліпшою доброю волею в майбутності. — Президент візвав теж приявних, щоб вони взяли участь у Пляні Маршала для рятунку Европи.

У своїй промові президент Труман підчеркнув конечність втримання світового миру, не зважаючи на те, що різні держави допускаються агресії. „Одначе нашу нехіть до уживання насилля не треба розуміти, що ми не хочемо дотримати наших зобовязань супроти О. Д. або як спонуку для інших держав до відбирання свободи народам разом з підставами миру". Не зважаючи на важке міжнароднє положення президент висловив переконання, що не прийде до збройного конфлікту. — Під час промови Трумана був приявний на салі президент Бразилії Евріко Ґаспар Дутра.

Початково президент мав у пляні бути приявним при підписуванні договору про взаємну оборону американських держав, одначе пізніше цей плян змінив і договір підписано в палаті бразилійського міністерства закордонних справ без нього. Іменем Злучених Держав підписав договір секретар стейту Маршал, який швидко потім виїхав літаком до Злучених Держав разом з іншими делегатами, а президент лишився в Бразилії, де буде приявний на святі Незалежности Бразилії в неділю. Після промови в Петрополіс Труман поїхав на американський корабель у пристані в Ріо і тут прийняв на чердаку 500 делегатів на Міжамериканську Конференцію.

АМЕРИКАНСЬКІ МОСКВОФІЛИ ПРИЗНАЮТЬ, ЩО ЛЕМКИ ЦЕ УКРАЇНЦІ.

Филаделфія. — Москвофільська „Правда" переповідає подробиці стрічи делеґації „АРКСоюзу", а це о. Протоєрея Романа Самійла й адвоката І. М. Цапа з урядовцем польського посольства у Вашингтоні дня 14. серпня б. р. Делеґація передала польській амбасаді меморандум в справі переселення лемків із Лемківщини на нові землі в Поморю і на Шлезьку і домагалася вияснення цеї справи. Діючий аташе амбасадор д-р Юзеф Ґебултович в неприявности амбасадора Віневіча, прийняв меморандум для передачі польському урядові, а від себе особисто сказав, що Польща не хоче мати в себе питання національних меншин і тому переносить українців з Лемківщини в інші землі, де їм буде добре поводитися, коли вони привикнуть до нових місць, як знамениті польські громадяни. При цій нагоді „д-р Ґебултович просив, щоб ми по щирості йому заявили, на скільки лемки звязані з українцями. Ми відповіли йому, що під етнографічним оглядом лемки належать до українців, одначе не мають нічого спільного з українською політикою і ніколи не називають себе інакше як русскими або русинами" сказано в звіті делеґації. По виясненні збоку урядовця амбасади делеґація прийшла до висновку, що переселення лемків не має нічого спільного з карами „за бандитизм бандерівців, а просто це полонізація рештки лемківського населення для одноцільности польської держави" — сказано в комунікаті, поміщеним у „Правді".

Розвяжуть проблему розселення скитальців до трьох літ, заповідає ІРО

ВПРОДОВЖ ТРЬОХ МІСЯЦІВ ПОСЕЛЯТЬ 96,500 СКИТАЛЬЦІВ.

Женева, (Швайцарія), 2. вересня. — Вилйем Ґелем Ток, новий генеральний секретар Міжнародньої Організації для справ Скитальців (Інтернешенел Рефюджі Орґанізейшен), заявив в часі своєї першої пресової конференції, що ІРО розселить при допомозі різних урядів впродовж найближчих трьох місяців 96,500 дисплясованих осіб. Ток, який має досвід з поселенням ще з часів Першої Світової Війни, заявив далі, що коли так далі піде, то ціла проблема з поселенням скитальців буде розвязана до трьох років. При цьому підкреслив, що ІРО це тільки тимчасова організація, яка не має відповідних фінансових засобів і залежна від потуг, які можуть ці засоби дати. Під тим він розумів у першу чергу Злучені Держави, які, як він надмінив, ще не вплатили цілої своєї вкладки. Найважніша справа, казав він, дістати тепер від урядів остаточні дозволи на поселення скитальців, в яких була б гарантія, яка давала б скитальцям можливість у тих країнах по людськи жити. Ток дав признання Австралії та Бельгії, з яких перша згодилась прийняти до кінця 1947 року 4,000 розміщених осіб, а потім по тисячі місячно. Бельгія готується поселити від 30,000 до 90,000 осіб.

СІОНІСТИ ПРИЙМАЮТЬ ПЛЯН О.Д. В СПРАВІ ПОДІЛУ ПАЛЕСТИНИ.

Цюріх (Швайцарія), 2. вересня. — Сіоністичний Діловий Комітет, який являється рішальним чинником, коли іде про вияв сіоністичної опінії, ухвалив резолюцію, в якій виявив своє вдовілля з пропозиції в справі Палестини, предложеної Спеціяльним Комітетом Обєднаних Держав для справ Палестини.

В ПАЛЕСТИНІ ДУМАЮТЬ ВСІЛЯКО ПРО ЇЇ ПОДІЛ.

Єрусалим, 2. вересня. — Жиди, араби і британці, що живуть у Палестині, зачинають розбирати справу її поділу на дві держави, жидівську та арабську, дещо холдніше. Велика частина думає, що з пропозиції Обєднаних Держав нічо не вийде та що її не затвердить Асамблея. Жиди, як кажеться, є доброї надії, араби злісні, а британці похитують головами. Наразі так є, що і в жидівській частині Палестини араби становлять ще більшість. Значить, що треба ждати, поки не дістануться до Палестини ці 150,000 жидів, про яких мова в проекті Обєднаних Держав.

СОВЄТСЬКИЙ ПЛЯН МІЖНАРОДНЬОЇ ПОЛІЦІЇ ПОДІБНИЙ ДО БРИТАНСЬКОГО.

Лейк Соксес, Ню Йорк, 2. вересня. — Совєтська делеґація в Військовім Комітеті Обєднаних Держав не давала до червня ніякої своєї пропозиції в справі встановлення міжнародньої поліції, яка давала б змогу Обєднаним Державам виконувати їхні функції, коли іде про нарушення мира. Та тепер Совєти змінили свою тактику і вже предложили Обєднаним Державам свій проєкт, який, як кажуть, дуже подібний до цього, що його предложила Велика Британія. Головна різниця між двома проєктами є в цьому, що Совєти є проти цього, щоб міжнародня поліція мала до розпорядимости панцирники і літаконосці. Так є, що Злучені Держави і Велика Британія є нині одинокими державами, які мають модерні панцирники і літаконосці. Плян Злучених Держав пропонував поліційну силу з 3,800 літаків, двадцять дивізій, шість літаконосців, трьох панцирників, 15 кружляків і 84 контр-торпедовців.

НІМЕЦЬКІ ПРОМИСЛОВЦІ ПІДПОМАГАЛИ НАЦІСТІВ.

Нюремберґ (Німеччина), 2. вересня. — На процесі проти німецьких промисловців американський прокурантор предложив „Фарбен-документи", з яких виходить, що директори цього промислового концерну жертвували на потреби націстської партії $12,000,000 в часі від 1933 до 1934 року. З цим концерном співпрацювали, як виявляють документи, 52 американських фірм.

ЕВРОПЕЙСЬКА МИТНА ЮНІЯ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ЧАСУ, АЛЕ МОЖЛИВА

Париж, 2 вересня. — Европейська Економічна Конференція, яка радить у Парижі під проводом сера Оливера Френкса над Пляном Маршала, уже майже виготовила кінцевий звіт, який, як заповідають, узгляднюе американські вимоги, які представив Конференції устно Вилйем Л. Клейтон, підсекретар стейту для економічних справ. Найбільшу трудність справляє справа цлової юнії на взір такої, яку заключили Бельгія, Нідерланди та Луксембурґ. Економічні експерти є цього переконання, що до такої юнії треба змагати ступнево, та що це забере кілька років, заки воно здійсниться. Якби це відносилось тільки до самих европейських країв, то могло б скорше здійснитись, але справа представляється інакше, коли мали б бути знесені цлові барієри взагалі, себто і зглядом таких країв, що є промислово високо розвинені й поза Европою, як це є в програмі Міжнародньої Торговельної Організації. Згідно з американською вимогою економічна допомога Европі з боку Злучених Держав мала б покінчитись з кінцем 1951 року. До цього часу Европа мала б уже станути економічно на ноги.

СОЦІЯЛІСТИ Й КОМУНІСТИ ПО ВИБОРАХ В МАДЯРЩИНІ.

Будапешт, 2 вересня. — Голова Аліянтської Контрольної Комісії для Угорщини, совєтський ґенерал В. П. Свірідов, закликав до себе провідників соціялістичної партії, дізнавшись, що вони хочуть розбити комуністично-соціялістичну коаліцію. Як відомо, соціялісти закидають комуністам великі виборчі надужиття, зокрема уневажнення права голосовання 186,000 членам соціялістичної партії. Через це, як виходило б, соціялісти дістали при виборах найменше голосів, не зважаючи, що вони є в уряді в спілці з комуністами, які одержали процентово найбільше голосів. Мабуть стане на цьому, що соціялісти дістануть від комуністів якісь концесії, можливо якесь важніше міністерство, та залишуться далі в уряді, разом з комуністами.

ГОТОВІ ПОЛУЧИТИ ТРИ ЗОНИ.

Берлін, 2 вересня. — Франція виявила охоту прилучитись до Злучених Держав і Британії, які рішили злучити економічно свої зони в Німеччині. Франції іде найбільше про те, щоб дістати з Рур якнайбільше вугілля та коксу для сталевих фабрик в Лотаринґії. За це вона годиться доставляти Німеччині залізо. Каже, що виплатиться висилати вугілля з Німеччини до Франції, бо кошти виробу заліза в Франції куди дешевші. З тим могли б погодитись Злучені Держави та Британія, коли б Франція мала доляри та платила за вугілля, добуте в Рур. Це вона могла б зробити нарушуючи свою резерву в золоті.

БІЛЬШЕ КУПУВАТИ, АБО НЕ ПРОДАВАТИ!

Таке дораджує Британія Злученим Державам.

Лондон, 2 вересня. — Конгресовий Комітет Злучених Держав, що виїхав до Европи в числі 18 конгресменів, щоб на місці переконатись, скільки треба допомогти Европі, вислухав в Лондоні звіту сера Стретфорда Крипса, президента Торговельної Ради. Крипс заявив Комітетові, що економічна криза в Британії є спричинена браком долярів. Казав, що так далі не може бути, щоб Злучені Держави могли експортувати річно товарів на суму $10,000,000,000. Вони мусять купувати в чужих краях, або перестати експортувати, інакше не буде встановлена економічна рівновага між Старим і Новим Світом.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ.

Лондон, 2 вересня. — Страйк, який вибух в майській Йоркширській окрузі збільшається, так, що нараховують уже 30,000 майнерів, які покинули роботу. Це велика жура для уряду, бо в цілій Англії відчувається великий брак вугілля.

СОВЄТИ ДАЛІ ПРИ СВОЇМ!

Лондон, 2 вересня.—Британський уряд знов звернувся до совєтського уряду в справі дозволу на виїзд 15 російським жінкам, які стали жінками британських вояків. Справу розглянув Верховний Совєт і заявив, що немає потреби змінювати давнє рішення, яке не дає дозволу.

РАМАДІЄ ДОМАГАЄТЬСЯ ВИЯВУ ДОВІРЯ.

Париж, 2 вересня. — Пол Рамадіє, французький премієр, вимагає від Національної Асамблеї, щоби дала згоду на його економічну та фінансову програму виявом довіря. Як заповідають, він це довіря дістане.

Замітне, що Крипс не згадував нічого про нову позику в Америці. Кажуть, що в Британії рахують на це, що Злучені Держави самі це запропонують.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Загряницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІЗНАЮТЬ НЕБЕЗПЕКУ

Недавно ми писали, що комуністичний провід робить тепер усі заходи, щоб задержати у своїх руках впливи в Краєвій Морській Юнії (Нешенел Мерітайм Юніон), яка є звязана з Конгресом Промислових Організацій (Сі Ай О). Кремль має на увазі, що евентуально може прийти навіть і до воєнного конфлікту між Злученими Державами й Совєтами, тому заздалегідь готується до такого випадку. Він знає, яку велику ролю відгравали б тоді корабельні робітники. Вони ж могли б цілком припинити відплив американських кораблів, а що це означало б, немає хіба потреби вияснити, а властиво повторяти це, що ми вже недавно вияснили.

Американські робітники патріотичні й вони певно не хотіли б зашкодити своїй країні, а тим самим і страйкувати, коли б знали, що це є для неї руїна, а ворогові допомога. Не зробили б вони цього цілком певно у воєнних часах, коли б мали свобідну думку і самі контролювали свої робітничі організації. Та, як доказують знавці американських робітничих відносин, є юнії, які є під контролею московських агентів та під впливом комуністичної пропаганди. Крім цього комуністичні лідери в Америці, стараються усіми засобами дістатись ще до інших юній, щоб і там загарбати владу у свої руки, особливо в таких, при помочі яких можна б параліжувати ціле господарське життя країни, комунікацію, транспорт.

Ці речі завважили на цьому, що в законі Тефта-Гартлія є вимога, щоб урядники робітничих організацій заявляли під присягою, що вони не є членами Комуністичної Партії, чи якоїсь організації, яка звязана з цею партією, чи такої, яка є за державний переворот у Злучених Державах, доконуваний силою чи іншими незаконними і неконституційними методами. Мимоходом кажучи, є поважні закиди проти цього. Дораджують не вводити в демократіях таких практик, зокрема в такій демократичній державі, як наша. Ми теж нерадо погоджуємось з цим, бо тільки тому, що віримо, що воно викликане конечною потребою. Знаємо, що комуністи слухають тільки Кремля, а тим самим є вони в нинішню пору дуже небезпечні для Злучених Держав, які є в постійнім конфлікті з Москвою, а ніхто не знає, до чого ці конфлікти можуть довести.

Недавній страйк корабельних робітників в Ню Йорку, що тривав шість днів і спинив відплив корабля „Америки" до Европи з понад 900 пасажирами та наніс великої матеріяльної шкоди цему кораблеві й 20 інших з американської торговельної фльоти — був ділом комуністів. Це був удар в престиж нашої країни, в наш лад і порядок. Цього страйку не виправдують ніякі не-комуністичні газети, включно з тими, що гостро критикують уряд і постійно стоять по робітничім боці та ведуть кампанію проти закона Тефта-Гартлія. Усі пишуть, що то було б, коли б так прийшло до війни з Росією! Значить, що бачать небезпеку і добре розуміють, про що тут іде.

СВІТ НА ВУЛЬКАНІ

У промові в Ріо де Жанейро сказав президент Труман, що Злучені Держави не можуть виминути зобовязань, прийнятих на себе при творенні Організації Обєднаних Держав, а теж і не можуть дозволити, щоб інші потуги відпекалися від цих зобовязань. Оце чи не найважніші слова в важливій промові президента Злучених Держав, виголошених на Міжамериканській Конференції.

Найближчі міжнародні наради, як от Асамблея Обєднаних Держав, що збирається в половині вересня в Ню Йорку, покажуть, яке значення треба привязувати до оцих слів. Одначе вони ясно вказують, що Злучені Держави не будуть дальше толерувати безупинного ломання міжнародних зобовязань однією й тою самою потугою, тобто Совєтською Росією. З таких слів, сказаних на Міжамериканській Конференції, треба витягнути заключення, що Америка, узброївшися в моральну й воєнну силу, проголошує свою готовість до рішальної розправи з потугою, яка вже давно ступила на шлях світового завоювання.

Політичні письменники говорять зовсім отверто про агресивні цілі Совєтської Росії, а за ними йдуть уже і державні мужі. Вони вказують, що до проголошення так званої „Доктрини Трумана" можна було ще надіятися спинення походу російського комунізму у такий спосіб, що його злокалізується на сході Европи. Можна було, напр. заборонити Росії займати Польщу, Румунію, Болгарію, Угорщину і врятувати ці країни для збереження Західної цивілізації. Коли ж ці нагоди втрачено, то Росія впевнилася, що Західний світ є супроти неї безсильний і це спонукало її піти отверто на завоювання світу.

Звичайно говориться, що через непримиримість Росії мусить прийти до третьої світової війни. Цю справу порушив ще в початках серпня у своїй кореспонденції з Відня Филип Симс, кореспондент синдикату Скрипс-Гаверд, кажучи, що найближчих 12 місяців будуть рішальними не лише для Европи, але теж і для всього світу. Світ мусить бути готовий на такі важливі події, якими були найважчі дні під час другої світової війни. Що більше, Симс на підставі розмови з провідними людьми в Европі, твердить, що вже почалася третя війна, котрої приходу світ так дуже боїться, бо фактом є, що вона ведеться тепер в економічній і політичній ділянках, а вибух стріляної війни залежатиме від цього, чи Західний світ спроможеться на складення метод для взаємної оборони.

Марк Соливан, вашингтонський кореспондент Геральд-Трибюн, знагоди 8. річниці вибуху другої світової війни стверджує, що світ уже невідклично поділений на дві половині. Одна половина зосереджена довкруги Злучених Держав, а друга довкруги Росії. Він пригадує, що ідею одного світу спопуляризував американець Вендел Вилкі підчас другої війни і цеї ідеї придержувався американський уряд так довго, доки не прийшов до висновку, що це було побожне бажання самої Америки, а друга світова потуга, тобто Росія, ніколи не показувала наміру йти в згоді з Західними потугами. Росія склала свою власну ідею одного світу, тобто всесвітньої комуністичної невільничої держави. Цього дальше Америка не всилі закрити й тому американські урядовці, як от секретар торгівлі Аверел Гариман та американський делегат до Обєднаних Держав Гершел Джансон отверто признали, що між Америкою й Росією існує конфлікт.

Цей конфлікт пробував стримувати дипломатичними засобами такий спокійний чоловік, як недавній секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс, доки не вичерпав усіх своїх сил. Він прийшов до висновку, що з Росією не можна договоритися до нічого. Його помічник, сен. Артур Г. Вандерберг теж стверджує, що „східний комунізм і західна демократія станули проти себе лице в лице". Він теж прийшов до висновку, що з Росією не можна прийти до порозуміння, бо вона порозуміння не хоче.

Тепер уже є очевидним, що Росія уживає всякого засобу для агресії й інфільтрації комунізму у її підпольний війні проти Заходу і лише не вживає ще стрілів чи загалом дотепер уживаних воєнних кроків для дальшого походу. З хвилиною, коли Америка рішила дати поміч Греції й Туреччині, стало очевидним, що Америка мусить поспішити теж і з збройною допомогою згаданим державам.

Звісний політичний письменник, Волтер Липман, недавно повернувся з подорожі по Европі і тепер приступив до писання своїх міркувань про конфлікт між Росією й Америкою. Щоб основно розібрати можливості стріляної війни, яку він називає „холодною війною", Липман основно призадумується над закордонною політикою Злучених Держав, бо ця політика вказує, з яких причин Америка станула на рішучий шлях спротиву Росії.

Липман пригадує, що в журналі „Форен Аферс" за липень 1947 р. появилася важлива статтея з підписом „X", яка має характер урядової статті. Липман твердить, що автором статті є Джордж Ф. Кенан, директор Штабу для Плянування Політики в департаменті закордонних справ і тоу ці погляди треба вважати справді урядовими поглядами Америки. Ці погляди передає тепер уряд до відома американському населенню і цілому світові для зрозуміння, чому Америка складає відповідні пляни до розправи з Росією. У статті находяться джерела, на яких, на погляд американського уряду, Росія опирає свою закордонну політику. У статті сказано, що совєтський натиск є того роду, що його не дасться стримати чарами або заспокоїти говоренням. Його може стримати лише американська сила, яку єдино Росія респектує. Липман не годиться лише з поглядом автора „X", наче б то Росія приготовляла сама собі упадок і розклад своєю системою. Та він стверджує, що, „наш конфлікт з совєтським урядом не є уроєним, або таким, що його вдасться виминути або, що можна на нього не звертати уваги". Саме тому, що так є, Липман каже, що не можна Росію вважати за потугу, яка сама розлетиться.

Американський Легіон, який у неділю 31. серпня покінчив свою конвенцію, прийняв одноголосно — підо впливом промови Гарольда Стасена — резолюцію за підтримку Пляну Маршала для спинення походу комунізму і пригадав конгресові на його обовязки при ухвалюванні потрібних засобів для сповнення цього пляну Америкою.

Замітна є резолюція Легіону, яка домагається від президента й конгресу, щоб вони вжили всіх можливих способів для стримання дальшої висилки харчів, олію, машин, і всіх інших можливих воєнних засобів у країни, які є загрозою світового миру. Так само і треба стримати постачання гроша таким країнам. В резолюції сказано теж, що „єдиним способом (збереження миру) є швидке і вистарчальне діяння без перехвалки, одначе з готовістю до війни, коли б так нам війну накинено. Угодовства не сміє тепер бути!" — заявляє Легіон.

Коли взяти під увагу наставлення бувших американських вояків, які мають причину негодувати на війну і порівнати його з виявами намірів американського уряду, муситься прийти до висновку, що Америка опинилася в положенні, з якого нема відвороту. Насувається лише питання: Які то політичні засоби має Америка в пляні, щоб спинити агресора, якого вже самий уряд називає по імені?

Лев Ясінчук.

СЬОГОДНІ Й ЗАВТРА

Уже в моїй останній статті п. н. „В австрійському перехресті", де я представив шпильку небезпеки для істнування, (чи лише для самостійности) Австрії від місцевих большевиків, я відмітив, що „наразі" всьо успокоїлося. Тепер бачу, що це не тільки мені „авслендерові" (чужинцеві) такі страхіття привиджувалися. От і американський кореспондент, Вилієм Филип Симс, писав недавно з Відня до своїх часописів, що Австрія стоїть у великій небезпеці. Державі загрожує поділ, що означало б — кінець. Але всетаки він пише, що добре поінформовані обсерватори дають ще "fifty-fifty chance", хоч — каже він — майбутнє Австрії дуже притемнене, якщо плян ген. Маршала не вдіє чуда... Не знаю, чи наслідком таких чужинних осторог є ще якісь інші невидимі познаки, а все ж таки тутешні німці говорять від якогось часу тільки про всякі політичні страхіття та брукають чорною фарбою веселий червоно-біло-червоний державний прапор.

Ми памятаємо важкі 1936-37 роки в Польщі. Тоді „моцний і підприємчивий" президент міністрів ген. Складковскі бажав скріпити скрипучу державу наказом — малювати в містах камяниці на ясно, а в селі — паркани на біло. І селяни „малювали" їх вапном, тільки що немилосердний дощ відмочив вапно; воно потріскало й пообпітало й село виглядало тоді як обдрапане. А тепер Австрія уладжує „святочні розваги", щоб скріпити державну будівлю стягненням чужинців з залютою; обіцює добре їх годувати, хоч власне населення не доїдає і з того приводу вибухають робітничі страйки й австрійці емігрувати б у світ так, як ми (в самому Відні зареєструвалося 300,-000 австрійців на виїзд). Минулої неділі, себто 13. серпня прилетіли перші гості з Америки й Бельгії до Зальцбурга. Тому, що треба їм дати кращі їсти, бо ж так пропаганда й обіцяла, то Зальцбурський молочно-товщевий союз поставив вимогу, щоби скреслити для місцевих дітей і дорослих приділ молока й товщу, а наміснік Тиролю таки виразно сказав сьогодні на зібранні війтів, що чужинці мусять жити з приділів місцевих дітей і дорослих (приємно таке почути туристові!). Отже не диво, що населення й негодує на пропаганду за приїздом чужинців, а в поступовій пресі появляються цілі статті зі сумнівами про доцільність такої акції вже в теперішню пору, коли важко буде виповнити дані гостям обіцянки. Бо дійсно: самими операми й концертами ледви чи задоволять гостей; бо, щоб виконавці ставилися на голову, так вони ніяк не дорівняють Метрополитен-опері, чи якійсь поважнішій американській орхестрі. Але все таки населення не мусить принайменше малювати плотів.

А між нашими скитальцями гуде, як в улию, з наближенням осени. Кожний свідомий тимчасовости свого побуту, тому кожен мріє про якесь построєння нарешті постійного осідку. Заєдно чується в нас питання: „Куди їдете?" А запитаний здвигає раменами.

В часописах часто попадаються інформації, що приїздить така то, чи інша комісія — набирати еміґрантів. Здається, що американські й канадійські українці дали себе також засугерувати таким вісткам; як завважуємо з їхніх приватних листів, вони думають, що скитальці от-от розїдуться з Австрії до решти. Тимчасом ще дуже далеко до такого бажаного висідлу. Раз, що ті комісії заповідаються, але мало яка приїжджає. Друге, що коли яка приїде, то шукає молодих, здорових фахівців (найчастіше від 18 — 40 років) — і каже залишати рідні. А третє, що між скитальцями є різні народи, і якось так складається, що майже завсіди інші національности бувають першими. Н. пр. скільки вже скитальців виїхало з американської області до Америки, але українців між ними дуже мало. А що буде з рештою? Що буде зо старшими, з немічними, з інтелігентськими фахами, з родинами? Що буде зі скитальцями із французької області? Я міркую, що у вас про це також думають, але чи щось робить хто в тому напрямі, та, які вигляди цієї роботи, про це у нас немає вісток. Вправді тепер радять представники скитальців в одному европейському осередку, али чи з їхньої ради вийде що путнього, коли різні держави тільки балакають багато про права людини, а в практиці, то вибірають тільки фізично-робучу силу, як колись поміж нашими запоріжськими скитальцями в якійсь Кафі чи Трапезунті... Я думаю, що на це мало самих меморіялів, хочби як обоснованих. На це треба інформувати й настроювати публічну опінію; треба американським українцям, що знають обставини й мову, вийти конечно з тими справами перед світ, у тамошній пресі.

Та: що буде, те й буде. „Раз козі смерть" — каже наша приповідка. Тому ті, що остають, не попадають в одчай, але плянують побут так, якби мали тут вікувати. От, одиноке тепер українське центральне товариство „Братство св. Андрія" в Інсбруку, що удержує різні школи для української молоді, перемістилося на нову кватиру.

(Докінчення на 3 стор.).

ПЕТРО ХОРОЛ

НА ТЕРНОВИХ ДОРОГАХ СОВЄТСЬКИХ

18)

Обценьками вхопило за горло. Зі мною був мій вірний приятель і я сказав, що бу там.

Порадив, що треба брати і вдвох стали допомагати стареньким збиратись у далеку дорогу.

Населення було попереджене, що кожна родина може взяти не більше одної тони вантажу. При вантаженні дозволяли брати не більше 30—40 кл. на особу, а решту, особливо кращі валізки, вояки ГПУ відкидали тут же у полі коло вогнів. І хоч після відправки ешалона ночами „блюстителі ладу" носили до своїх мешкань скільки хто хотів, все ж за перших 5 днів клунків і пакунків зібралось стільки, що можна було навантажити не один ешалон.

Тероризоване цивільне населення не зверталo на них уваги. На залізниці не встигали приймати пакунків від військових для відправки додому.

Всі ці дні і ночі Полтавська була оточена військом. Втекти було майже неможна.

Тому, що будівництво було за лінією оточення, шістьом з нас були видані перепустки, які дозволяли ходити по станиці вдень і вночі, а також проводити через лінію оточення по 10 робітників.

Заступник начальника ГПУ наказав провадити будівництво далі і тому кожного ранку ми, що мали перепустки, повинні були переводити десятками робітників через лінію охорони в певному місці.

Грізний Кабаєв наказав мені тимчасово виконувати обовязки начальника будівництва, а братові моєї жінки обовязки голови комітету спілки будівельників. Ми одержали печатки, штампи, бланкові папери.

Соро про це стало відомо обложеним Полтавчанам.

Сотням місцевих мешканців, що чекали черги по висилку, ми видали фіктивні документи. Кинувши все, вони на завжди зникли з Полтавської, залишивши дітей, батьків на ласку Кабаєвих.

Чим далі, тим більше ставало у потягах дітей без батьків, старих без молодих.

Вислані були не лише хлібороби, але робітники, вчителі, ремісники, лікарі, — гень все місцеве населення.

Після цього почалася висилка приїжджих.

На всіх нас були складені списки по десять у кожному. Протягом місяця кожний повинен був заповнити 8 анкет, що майже нічим одна від одної не різнилася. У кожній було до 30-35 питань.

За кілька днів, після останньої анкети, почали викликати й відбирати роэпиcку про виїзд з краю чи за межі району. Термін давали від 12 до 48 годин. Наша група умовилась не тікати й триматись до останнього, хоч досить тікати й хотів.

Втечеш — шукатимуть, витримаєш — довіря матимеш.

Перед нами перевірку проходило інше будівництво „Пловбуд". З 2,500 його робітників залишилось коло 300, інші були вислані, або арештовані. Дійшла черга до мого десятка. Викликають першим — мене. Вузька довга кімната. За трьома столами по два, а за четвертим — 1 військовий з ромбом на петлицях. Кивнув пальцем. Підхожу. Записує імя, прізвище й деталні відомості про мене, батьків, братів, сестер і інше.

Показав до якого стола я мусів підійти. В цю мить два військові, що там сиділи, підійшли до іншого стола і довго там заговорилися. Грізючи ролю простака, я сів на вільний стілець і для заспокоєння запалив цигарку. Поговоривши, вони обернулись до мене і обидва разом закричали:

З серця один ударив пістолем об стіл.

„Хто дозволив сісти? Хто дозволив палити?

Я схопився і, удаючи не зляканого, попросив вибачення, кажучи, що запалив тому, що всі присутні палять, і не знав, що не вільно сідати. Заспокоївшись, вони всі разом почали мене питати, при чому всі сім давали несподівані питання. Я відповідав почерзі. Після того став питати один уже знову і відповіді записував. Закінчивши протокол, дав підписати й наказав чекати в коридорі. За годину вийшов один з аркушем паперу, всіх переличкав і наказав по черзі йти до кімнати № 8.

Перед мною пішло шість. З них 4-ох вивели й заперли у льох, а двох відпустили. Сьомим заходжу я. За столом — сам Кабаєв. Коло дверей два вартових, велитні.

Лише переступив поріг як: „22 роки?" — питає.

— Так.

„Коли ви сюди приїхали?"

— Після закінчення цукроварні в моєму селі, — нашу бригаду перевели до Харкова, а звідти переслано сюди.

Ще декілька питань.

„Ідіть, працюйте — сказав. Будівництво працювало повільно. Робітників не вистарчало.

Скоро прибуло кілька ешалонів демобілізованих червоноармійців для заселення Полтавської, а пізніше й їх родини. Всіх їх зустрічали з музикою. Застави навколо були зняті, але скрізь було повно агентів ГПУ — тайних і явних, особливо на будівництвах. Почали арештовувати.

Сни почали снитись тяжкі, страшні, передчуття чогось недоброго не давало спокою.

Одної ночі наша група, разом з жінками, забравши речі, виїхали.

(Дальше буде).

Микола Лазорський.

„ПОБИВАНКА"

(З нагоди річниці полтавського бою).

Недалеко від Полтави, праворуч битого зіньківського шляху, чорніє обсаджена дубками та стрункими тополями так звана „Шведська могила". Стоїть на її вершку важкий хрест, оточений залізними мистецько-оздобленими гратами, на долині ясніють золоті літери фундаторів памятника.

Це могила москвинів.

Тих салдатів царя Петра, що як говорить напис на хресті, „вінчались кровю" за його далекосяжні, імперіяльні мрії. Поховано тут щось близько двох тисяч з трьома бригадирами та полковниками.

Далі ген послались степи та байраки, що поволі скочуються в долину, до села Жуків і заглиблюються до влоговини під назвою „Побиванка". Кожен селянин її знає. Проїзджаючи повз, скине шапку перехреститься...

— Що за долина? — питаєте...

— Козача... циб-цабе!... бовкне хуторянин мляво і рушає далі. Долина справді козача. Переглядаючи старі пляни, бачите, що саме тут відбувся страшний зудар Шведів та Гордієнкових Січовиків з одного боку і московської сарани — з другого. Зіткнулись саме тут дві військові потуги, що в кривавій січі вирішували долю України. Лягло на полі бою багато москвинів, полягло чимало й шведів, а разом впали й козаки славного Гордієнка. Ще раз Січовики схрестили шаблі з шаблями запеклого ворога, рятуючи Матір-Вітчизну від злого наїзника. Впали переможені...

Довго на „Побиванці" височів курган. Гуляв тут степовий вітер, сумно гойдались в осінню пору віття осокорів та зловісно крякав самотний крук на почорнілій могилі.

Року 1909 з нагоди двохсотої річниці полтавської баталії Швеція поставила на „Побиванці" памятника воякам, що полягли тут смертю хоробрих. Зворушливий напис на білому обеліску сповіщає світу про чини відважних, що звеличили славу шведської зброї. Подбали про могилу своїх салдатів і москвини. Могили оздобили пишними царськими гербами, увічнили мармуровим хрестом, мініятурньою церквою в самій могилі, прикрасили чудовими квітниками, алеями... А що ж зроблено для увічнення памяти тих, що впали як дуби, міцно тримаючи руку на ефесі шаблі за козацьким звичаєм? Де памятник цим українським витязям?

Мовчить степ, мовчать обеліски-редути, мовчить земля, густополита козацькою кровю. ... Хмуро скидає шапку хлібороб і побожно знаменує себе хрестом, проїзджаючи повз „Побиванку". — Козача могила... цоб-цабе, полові...

Все минає...

Панта рей...

Але лишився віковічний шлях на Кобиляки, що ним поквапливо мчали несамовитий Карло XII. і суворий Мазепа. Лишилась журна пісня „Ой, горе тій чайці" так надтненно виспівувана на полтавських ярмарках сліпими кобзарями та слава про того Мазепу, що був таки, панове, справжнім гетьманом в Україні.

— Від Богдана ж до Івана не було гетьмана...

Не було...

Двісті літ вогнем і мечем випікав царат з народної душі найменший натяк про імя Великого Гетьмана. За всяку ціну намагався витерти з памяті це найдорожче українській нації імя. Намагався зогидити, спаплюжити чин українського Вашинґтона.

Затаврував словом „зрадник", а святе імя обернув на лайку. Не довіряючи „мазепинцям", Петербург посилав в Україну довірених намісників — Румянцевих, К у р а к і н и х, Долгоруких, Волконських. Під пильним наглядом тих сатрапів духово нидіда Україна.

Допомагали і свої, заради „лакомства нещасного"... Від часів Мазепи і аж до наших днів.

Полковник Прилуцький Галаган, допоміг зруйнувати Чортомлицьку Січ, допоміг вимордувати Запорожців. Сотник Ніс допоміг Меншикову вдертися до Батурина, допоміг забити шляхетного сердюцького полковника Чечеля. Звеличали чини Петра. Козак Руденко поставив перед своїм будинком обеліск, на якому вирізьбив канон на честь „вікторії" московського царя. Маґнат Судієнко уфундував могилу москвинів і збудував церкву святого Сампсонія. Їхні нащадки перетворили церкву Спаса у Полтаві на музей московських реліквій. Вони ж допомагали цькувати „мазепинців" як то зробив доноцик, куратор київського університету Юзефович. Для москвинів та їхніх поплечників-ренегатів імя Мазепи було остільки ненависним, що в свій час (1877) вони скористали з нагоди тимчасового перебування на балканах підчас турецько-московської війни, салдати з наказу генералів, проходячи через Галац, де спочивали останки великого українського патріота, в брутальний спосіб зневажили його могилу.

Так мстилась Москва намагаючись кожного разу довести перед світом про мополітність, є д н і с т ь н а р о д і в Росії під скиптром Романових. Особливо про це подбала року 1909, коли о ф і ц і й н о святкувала двохсоту річницю перемоги над Україною під Полтавою. Річницю відсвятковано було помпезно. Адже до Полтави прибув на свято сам цар Микола II. Власноручно поклав золотий вінок на могилу фузілерів Петра, того Петра, що до речі, вважав Україну вже своєю „вотчиною" і який раптово примусив Людвика XIV. на схилі літ тяжко замислитись над зростаючою новою потугою на Сході.

Невелика шведська делегація увічнила память своїх героїв і дипломатично склала вінки коло великого хреста на зіньківському шляху. Тривали довго учти, говорились ура-патріотичні промови. Полтавське панство бундючилось і ходило в чаду піднесено-переможного настрою. Нарешті столичні гості розіхались і Полтава ніби заспокоїлась. Негайно місце галасливого панства заступили мовчазні гуртки близьких і далеких сіл та хуторів. Селяни сунули на прощу до „Козацької могили" на „Побиванку".

Вони не цікавились могилою москвинів, квітниками, церквою з рязансько-калуськими візерунками, сотками вінків, зібраних тепер в одній кімнаті за шкляним вітринами, палацом архимандрита, великим образом Петра перед салдатами.

Вони простували до музею, присвяченому подіям таких далеких і разом таких близьких часів, подіям, що сталися от тут, на „Побиванці". Побожно скидали шапки, пильно оглядали речі.. Було що подивитись, бо музей обладнала заціліла горстка тих, що в свій час уфундувала Українське Наукове Товариство, Відділ Географічного Товариства, Археологічну Комсію в Києві, Історичний Музей Богдана Ханенка в Києві, Національний Музей фундації М и т р о п о лита Шептицького у Львові, Музеї в Полтаві, Чернигові, Катеринославі, Глухові, що на свої кошти видавала книги, друковані українською мовою, заснувала школи та шпиталі, увічнила памятниками найкращих синів України, звеличила слово рідне надтхненою піснею, уторила шлях до нестримного змагу за соборну, незалежну українську державу.

Вона, ця горстка, продемонструвала перед народом панораму подій 1709 року, висвітлила ідеали Мазепи, Гордієнка, Січовиків. Ходив той мовчазний селянин по кімнатах, пильно приглядався до низки образів тогочасних героїв... Герцик, Довгополенко, Войнаровський, Чуйкевич, Ломиковський, Маркевичі, Орлики, Штенфліт...

Тут, в цих затишних кімнатахтах, селянин знайомився з подвижниками Мазепи, що боролись за звільнення свойого краю зпід московської кормиги з крицевим гаслом: „або волі добтуи, або дома не бути". Пізнавав їх... читав рескрипти, накази, універсали... Тихенько дотикався козацьких кроґвів, ветких таких посічених кулями, німих свідків шаленої січі, в якій так нагло впала скривавлена Україна.

Задумливо стояв, як стій, коло козацької зброї — важких шабель, списів, пистолів, гаківниць, мушкетів... милувався перначами і гетьманською булавою. Переглядав книги, брошури, витяги, дбайливо окреслені червоним олівцем. Бо вони з граничною ясністю висвітлювали ролю гетьмана в його протимосковській акції висвітлювали шляхетні задуми. Дивився, зідхав, читав і знов ходив по кімнатах.

— Святі то люди... свята то могила... не дурно бо вона козача... Приїздили з усіх усюдів, з широкої України. Вінниці і Житоміру, Катеринославщини і Херсонщини, Київщини і сусідньої Слобожанщини. Глянути на „Побиванку", вклонитися могилі, що стала Меккою, стимулом обєднання вірних синів української землі.

— Козача могила — свята могила...

Мазепа, мосьпане, велика людина...

Що тижня, у свято, неділі до могили сунули валки прочан. Молитовно схиляли голови перед курганом. Клали вінки з живих квітів. Заховували в серці нічим не затьмарений образ великого Гетьмана.

На „Побиванці" пізнавали своє минуле... По музеях, піснях дослухалися святої Правди.

У виру кривавих струсів великі зміни сталися в Україні. Вгніздився твердо в нашій землі Москвин.

Вгніздився червоний Москвин. Сплюндрував, повалив царат, але лишив жандарма, одягнув уніформу чекіста. Змінив коня на червоний повз, багнет — на американський автомат... Залив потоками крови цвітучий край. Погнав міліони до крижаних північних земель... „У невір-землі" погнав.

Але не всіх...

Заціліли мужні... Заприсяглись „або волі добути, або дома не бути". Заприсяглись боронити ідеали того, хто року 1709 клав життя за Рідну Землю, грудочку якої кожен з них гаряче тулить до серця... Вона наснажує до левиної боротьби ...Зловісні заграви полумяніють по всій Україні...

Освітлюють „Побиванку"...

Грізна тінь Великого Гетьмана полохає, лякає Червоний Кремль.

1947. Альпи. („На чужині").

Сьогодні й завтра

(Докінчення зі стор. 2-гої)

ру в самому центрі міста. Десь коло Великодня завзялися були австріяки викинути це товариство з міста, бо нібито того льокалю треба на каварню (нічого в зруйнованому місті не бракувало, тільки... каварні). Не помогли ніякі ваходи. Тільки завдяки добрій волі французів могло було Братство приміститися тимчасово в одному таборі, за містом. Одначе на тому дуже потерпіла діяльність товариства: одне, що треба було звинути так потрібну й добродійну харчівню, а друге, що всім заінтересованим було занадто недогідно ходити аж за місто. Тепер усувається принайменше цю недогоду. А давній льокаль Братства не тільки не має каварні, але стоїть зачинений, з позаслонюваними вікнами і засвідчує хіба злобу нелюдських господарів.

Кінчаться шкільні ферії, молодь і вчителі відпочали, і Братство готовиться до відкриття своїх шкіл з новим шкільним роком. Переводить записи, добірає вчителів, щоб на час пустити в рух виховно-научну майстерню. Невеликі числом будуть цього року школи, але хоч би вони які малі були, їх треба комусь вести, щоб не втратити молоді. І важко буде їх вести, головно ізза матеріяльних недостач. Недавно ми кинули гасло — брати американським та канадійським українцям одного найбільше потребуючого учня на удержання коштом одного доляра місячно. Треба лише сотні таких опікунів - добродіїв. Але до цього часу не бачимо ніякого висліду тієї дуже легкої — до здійснення — акції. Одначе, як у нашій роботі так і в наших надіях не зневірюємося. Було б дійсно на часі сповнити високовартісне діло й мати душевне вдовлення, що ще одна одиниця серед злиднів, для народу не пропаде. В світі нема нічого маловартного.

17. серпня 1947.

„ТУЛА Є ВСЮДИ"

(-с-). На заводі „Ленінська кузня" в Києві арештовано кілька робітників 10-го липня, у звязку з „Тулою".

Під час обідньої перерви робітик Ю. читав статтю з „Правди" під заголовком: „Как торгують в Тулє", де говориться:

„В магазині для залізних продукітв я спитав продавця, чи має він сокири.

— Не знаю, як було до війни, — відповів він, — але після війни до нашого магазину не надійшла ще ні одна сокира.

На будинку № 1 артілі „Тулутильпром" висить вивіска: „Торгівля товарами широких потреб". А в цьому ж будиночку зовсім порожньо. Продавець стоїть на дверях та засмалюється на сонці.

— Де у вас товари широких потреб? — спитав я.

— Товар є, але він на складі, і його ніяк не доставляють.

В промислово-товарових і галантерійних магазинах центрального ринку немає звичайної голки. Справді, в одному магазині продають голки, але вони такі малі, що неозброєним оком не спроможешся знайти, куди всилювати нитку, та й нитку для такої голки тяжко добрати. Ясно, що тільки з тієї причини ці голки залишаються в магазині..."

Прочитавши вголос це місце, робітники заводу „Ленінська Кузня" вибухли сміхом, і один із них сказав:

— „Тула є всюди".

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Народний Хор міста Ню Йорку.

В моїм попереднім дописі про вище згаданий хор, в звязку з відновленням його діяльности (з днем 11-го вересня б. р.) під проводом проф. Ю. Кириченка, я зазначив, що справжне мистецьке виконання хорових продукцій залежить від цих головних чинників: характеру, укладу і якости пісні чи твору, від дириґента та від співаків. Сьогодні я бажав би затриматись трохи над особою дириґента, який відбув концертову подорож в роках 1921-1924 в Німеччині, Голяндії, Бельгії, Франції, Еспанії і в французьких володіннях Африки, в Альжирі і Тунісі, де перед тим ніхто ніколи не чув українського хору. Для пригадки подаю кілька рецензій з чужоземної преси з концертів Укр. Нац. Хору. В Еспанії відбулося около 50 концертів з великим моральним, як і матеріяльним успіхом. В Мадриді, столиці Еспанії, хор дав концерт в королівськім театрі, на якім була присутна еспанська королева і вся „сметанка". По концерті, королева закликала проф. Кириченка до своєї льожі і зі словами „такого співу, я еще не чула ніколи", вручила Йому величезний букет рожів. Барцельонська газета (Еспанія) „Ля Трібуна" з дня 19-го грудня 1921 р. писала: „Відбувся другий концерт дуже видатного майстра Ю. Кириченка... Правдивий артистичний тріюмф цього хору України, остільки ж великий, оскільки й заслужений є на нашу думку одною з найвидатніших, музичних, чужоземних установ, які коли відвідали наше місто..." Або ось витяг з довгої рецензії часопису французького „Льо прогре дю норд". (9-го березня 1923 р. в Ліль) „Поважна публика напружено слухає з захопленням три повні години пісні, співані мовою, якої вона не розуміє. Та публика не розчарована, бо Укр. Нац. Хор показав себе у всій своїй зворушаючій простоті, і емоція бризнула з першого удару. Емоція, однак чисто естетична, бо ніщо не нагадує в поданім репертуарі того, що звичайно називають „російською душею", дуже часто без всякої підстави. Український хор має іскру. І ви чуєте, як вас притягло, перенесло підхопило до пізнання нових краєвидів, де слова є нічим, а вираз їх — усім..."

Французька газета „Льо пті Комтуа" Безансон, 19-го грудня 1922 писала: „Так, як всюди, куди б Укр. Нац. Хор не приїздив, він мав тріюмфальний успіх. Це щось прекрасне і надзвичайне... п. Кириченко є правдивий артист, дириґує хором авторитетно і цілком відмінним способом..." Повернувши з Африки, Укр. Нац. Хор знова дав ряд концертів в Франції. Марсельська газета „Льо пті провансаль" з 14. грудня 1924 р. ось так написала: „Здавалось, що після виступів Сикстиньської Капелі і хору Кубанських Козаків вже нема про що говорити, про що писати, або що слухати. Але Укр. Нац. Хор під проводом п. Кириченка заслужив собі на перше місце між всіми хорами. Що за краса, точність і якість голосів!.. Мати можливість любуватися красою української пісні, в якій так виразно відбивається душа великого народа — це щось надзвичайне!..."

Сотки таких рецензій є, не час тепер їх всіх подавати. Ці, що подані тут вказують ясно, що в особі проф. Ю. Кириченка Український Народний Хормає справді визначного, заслуженого і досвідченого професіонального дириґента. Але до чудової мельодійної української народної пісні та до одного з найкращих українських дириґентів в Америці для якнайкращого мистецького виконання хору, треба ще більше і ще кращих, знаючих своє діло, співаків і співачок. Ось чому управа Укр. Нар. Хору, щиро закликає всіх українців, кому лежить в серцю справа плекання і ширення української пісні, та хто має „несогірший" голос, приєднуватися до цього хору. Випробування голосів відбуваються кождого дня від 7 до 10 год. веч. в студії п. Ю. Кириченка (60 Сейнт Марк'с Плейс між першою а другою евнею). Перша повакаційна проба Укр. Нар. Хору відбудеться в четвер 11 вересня в будинку „Вашингтон Ирвінг Гай Скул" (16. ул. і Ірвінг Плейс).

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зїзд О. Ч. С. У.

На неділю 31. серпня заповіджено до Ню Йорку перший річний зїзд Організації Чотирьох Свобід України, прозваної О. Ч. С. У. від початкових букв по українськи, а O. D. F. F. U. по англійськи. Перед полуднем, як оголошено з президії, в год. 11., явилося 75 делегатів і гостей (кільки одних, а кількил других не подано). Пополудни це число могло досягти цифри 100. Зо звіту учасники довідалися, що існує лише чотири відділи О. Ч. С. У.

Впродовж дискусії справа вияснилася: О. Ч. С. У це спроба побудови нової організації з революційними цілями на місце передвоєнної О. Д. В. У. Її очолює Евген Ляхович, який отворив зїзд, виголосив у свою чергу реферат, давав відповіди на різні питання. Предсідником зїзду був вибраний Іван Пасічник з Нюарку, а секретарями: Сусла й Диба.

При отвиранні зїзду п. Ляхович сказав, що мав сумніви, чи йдемо правильною дорогою і чи це вийде на користь „чи на шкоду" українській справі. Додаткове вагання виходило з цього, що в часі підготування було повно наклепів і підозрінь. Йому самому, як ініціяторові організації приписувано особисті мотиви, а це амбіцію і бажання стати отаманом. Міжтим, мотивом творення О. Ч. С. У. були чисто ідейні спонуки: Не було серед американських українців ніякої організації, яка схотілась би зайнятися підтримкою для Української Повстанчої Армії (УПА) і для її опікунчої Української Головної Визвольної Ради (УГВР), яка має теж свої закордонні представництва. Коли до нього наспіли листи з европейської еміграції з представленням конечности підтримання визвольного руху, він звертався до різних чинників, між іншими до останків приспаного ОДВУ, одначе від деяких бувших провідників почув лише закиди, що це не визвольна армія, ані провід, та що між ними повстали два табори, а це мельниківці й бандерівці, які себе взаємно винищують. Тому, що провідні кола української іміграції в Америці, як Український Конгресовий Комітет і „Свобода" поставилися неґативно до існування УПА, що Український Конгрес у Вашинґтоні спромігся ледви на загальну резолюцію з заявою симпатії для визвольного руху, а „Свобода" промовчувала цю справу, (бо щойно перед 1½ місяцями почала подавати точніщі вісті про УПА, а про існування УГВР ще дальше мовчить), він (Ляхович) і його найближчі однодумці не мали іншої ради, як зорганізувати О. Ч. С. У., на разі з 4 відділами: 2 в Нюарку, 2 в Ню Йорку. Численна участь в сьогоднішнім зїзді є радісною несподіванкою. Тепер він має надію, що його пляни здійсняться; що в Америці буде створений Центр Української Пресової Служби на весь світ; що пійде допомогова акція; що повстане молодеча організація; що піде політична визвольна акція; що буде жіноча секція. „Маємо пляни, а не маємо людей!" твердив п. Л.

Містоголова О. Ч. С. У. Тома Рудий подав до відома, що ведено запомогову акцію, головно при помочі Санітарної і Харитативної Служби (бувшого У. Червоного Хреста з Швайцарії); що він призбирав 140 адрес і порозсилав їх до деяких українсько-американських допомогових комітетів з зазивом, щоб на ці адреси висилали пачки з допомогою. На його зазив відізвалися комітети, між іншими З. У. А. Д. Комітет в Филаделфії, як про це звідомив його д-р Ґалан, вислав пачки через КАРЕ до Австрії вартости $4,500. На будуче треба створити в кожній українській громаді свої допомогові комітети. Танці й гульки треба тепер занехати, а помагати постом і молитвою для здобуття волі.

Секретар Бакуменко пригадав, що організація О. Ч. С. У. повстала 15. червня 1946; що тяжко було переводити організацію з огляду на розтіч в ОДВУ під час війни; треба було подбати про власний орган („Вісник"), який відбивається на циклостилі в числі 1,000 примірників. Про гуманітарну акцію згадував уже Рудий, а про культурну акцію треба додати, що О. Ч. С. У. уладило святочну академію в честь героїв (у жовтні 1946), а мали на думці уладити свято державности, одначе не вдалося через брак хору. О. Ч. С. У. має тепер свою домівку в однім з парафіяльних будинків при 7-мій вулиці і там теж видається орган.

Організатор Мирон Леськів пригадував про трудноші при оснуванні нових відділів. Зі своєї поїздки може ствердити настрій серед людей. Вони домагаються праці збоку провідників. Тепер О. Ч. С. У. здобула вже право громадянства і потребує лише помочі по громадах.

Скарбник Іван Різник представив касовий звіт: Приходів було $2,692.50, розходів $2,-260.20, на медикаменти зібрано $1,428.10, з того осталося ще $432.13. На пресовий фонд зібрано окремо $760.23, видано $832.10, недобір покрили урядники з своєї кишені.

Правний дорадник Микола Гаврилко заявив, що „наша організація є чисто американська, не має жадних звязків з Повстанчою Армією, або з Українською Головною Визвольною Радою. Як американці українського походження ми зорганізувалися, щоб діставати вісті про цю боротьбу, яку там ведуть, а ми маємо лише поширити ці вісті в Америці і на це треба фінансових засобів".

Адміністратор „Вісника" Осип Труш виявив, що найбільшою перепоною в поширенні органу був брак пресового фонду.

Після обідної перерви (год. 2—3), виголосив реферат п. Ляхович (з памяти) про значіння ідеології, а Гнат Білинський, (недавно прибувший з Европи, як заявила президія, представник УГВР.) реферат на тему: „Визвольна боротьба і її вплив на формування політичної думки в краю й на еміґрації".

В дискусії були різнородні пляни про будучу працю організації ОЧСУ на таких самих взірцях, на яких переводжено працю в ОДВУ; йшли вияснення про причини заломання ОДВУ; прийнято резолюцію з зазивом до поборювання комунізму в Америці; передисковано новий статут і закінчено зїзд в год. 7. ввечір і вибрали новий уряд ОЧСУ, до якого ввійшли: Евген Ляхович, голова; містоголови: Теодор Рудий і Петро Задорецький; секретар: Бакуменко; фін. секретар: Андрій Дубас; касієр: Іван Різник; організатор: Мирон Леськів; член управи: Ігнатій Білинський; правничий дорадник: адвокат Гаврилко; адміністратори „Вісника": Осип Труш, Сусла і Богатчик. Організаційний Трибунал: Онуфрій Гаврищенко, Роман Ходань, Юліян Баранюк, Катерина Джорджія, Василь Жук, Василь Калина, Ірина Шкодзінська.

Семен Демидчук.

ІНФЛЯЦІЯ В КИТАЮ. — Хто хоче розуміти, що значить інфляція, хай погляне на ту малу дівчинку в Шангаю, яка держить в одній руці 10-доляровий американський банкнот, а в другій китайські гроші, чи там шангайські, які відповідають сумі десяти долярів. За американських $10 треба заплатити на чорнім ринку 440,000 шангайських долярів.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ

Написав С. Гординський

(Докінчення)

З цим усім аж ніяк не могла погодитися компартія. На одній партійній конференції голос забрав Сталін:

„В той час, коли західньо-европейські пролетарі і їхні комуністичні партії повні симпатій до Москви, цитаделі міжнароднього революційного руху й ленінізму, в той час, коли західньо-европейські пролетарі з захопленням дивляться на прапор, що повіває в Москві, український комуніст Хвильовий не має нічого іншого сказати на користь Москві, крім того, як закликати всіх українських діячів до втечі від „Москви" яко мога швидше. І це називається інтернаціоналізмом?"

Та ідею „азіятського ренесансу" зараз зрозуміли представники східніх народів, передусім кавказців — ідея та скрізь знайшла там живий відгук; доходило до того, що східні повстанські відділи користувалися гаслами Хвильового у своїй збройній боротьбі проти Москви. І це її саме найбільше боліло, бож вона не могла дозволити собі видерти гегемонію влади над підбитими народами. Бо тільки зважити: Хвильовий, — сам член партії! — висуває в найбільш у світі зцентралізованій державі гасла континентального маштаба, і то гасла, з якими та партія вела найжорстокішу боротьбу! Тож, партійні головачі дістали наказ перебрати всю справу літератури в свої руки, Хвильового відсунено на задній плян і змушено скласти „покаянну" заяву, що він „помилявся" та осудити свій „хвильовизм". Але все те не мало вже фактично значення, бо три перші роки літературної дискусії дали вже понад 50 книжок і до 600 статтей навколо проблем, заторкнених Хвильовим; гасел, висунутих ним, не могли вже вимазати ніякі декларації. Хвильовий ще пробує боротися. Він закладає з групою близьких собі літераторів знаменитий журнал „Літературний Ярмарок", а після його ліквідації за „націоналізм", новий журнал — „Пролітфронт", який теж скоро закривають. Цькований з усіх боків, Хвильовий майже перестає писати, аж 13 травня 1933 року, напередодні зїзду українських і російських письменників, аранжованого урядом, він стріляється... Про його моральне переживання дав нещодавно свої спогади його приятель, письменник Аркадій Любченко: на Хвильового страшне враження зробив організований Москвою в Україні голод 1933 року, що коштував Україні до 6 мільйонів погиблих.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Рочестер, Н. Й. — До жертв, поміщених у Свободі з 6 серпня, додати: Анна Кишенка $1.

Клифтон, Н. Дж. — У звіті ЗУАДКомітету має бути: О. Сороковський $10.

ПОШУКУВАННЯ

МИКОЛАЙ ВОЛОШОНОВИЧ пошукує брата **АНДРІЯ ВОЛОШОНОВИЧА** з с. Кролика, пов. Сянік, Галичина. Тепер перебуває в Арґентині, Пол. Америка. Він самий, або хто з кревних чи знайомих, що про нього знають, хай голоситься на адресу: NICHOLAS WOLOSHONOWICZ, 48 Washington Ave., Elizabeth 2, N.J.

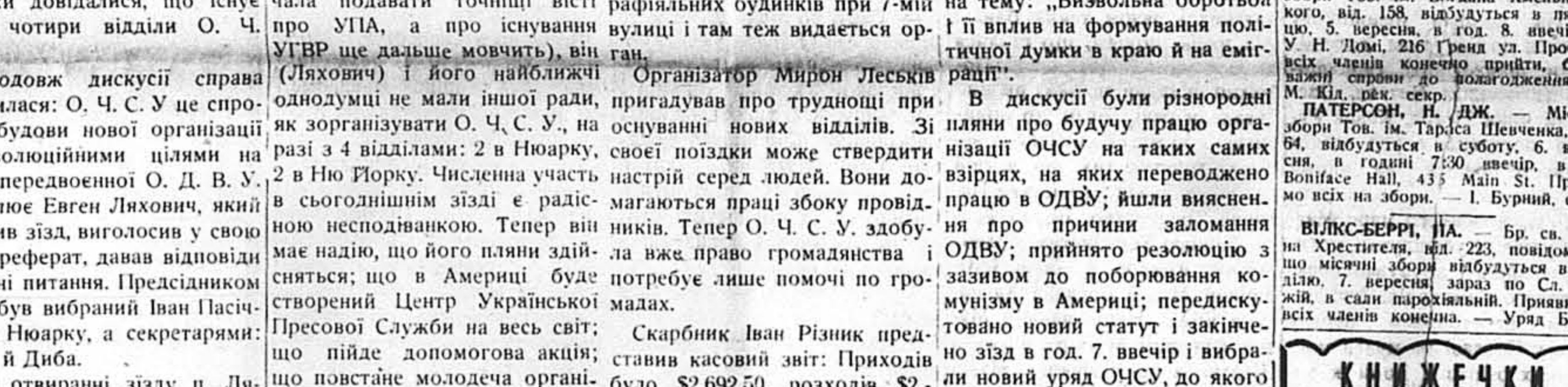
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Триквартальні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 158, відбудуться в пятницю, 5. вересня, в год. 8. ввечір, в У. Н. Домі, 216 Ґренд ул. Просимо всіх членів конечно прийти, бо є важні справи до полагодження. — М. Кіл, рек. секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 6. вересня, в годині 7:30 ввечір, в St. Boniface Hall, 435 Main St. Просимо всіх на збори. — І. Бурний, секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. вересня, зараз по Сл. Божій, в сали парохіяльній. Приявність всіх членів конечна. — Уряд Бр.

ТАРЗАН, ч. 1678. Жертва Зорга.

На повідомлення Нкіми Тарзан взявся до роботи.

Взявся за зброю старовинний лук і стрілу, пан джунглів вирвався з кімнати

...і натрапив на слід.

Йдучи під вітер, Зорг підійшов ближче до своєї жертви. Несподівано він наскочив на малпу.